

Predlog Zakona o dopolnitvi Zakona o lokalnih volitvah

Vrsta postopka obravnave: redna obravnava.

I. UVOD

1. Ocena stanja in razlogi za sprejem spremembe zakona:

Veljavni Zakon o lokalnih volitvah (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08, 83/12, 68/17 in 93/20 – odl. US), v nadaljevanju zakon, ne omejuje števila mandatov županov. Veliko občin že več mandatov vodijo isti župani, med njimi so tudi takšni, ki županujejo že od ustanovitve občin, to je dobrih 28 let.

Občine kot lokalne enote samouprave sicer upravljajo trije samostojni politični organi – župan, občinski svet in nadzorni odbor. Občinski svet je formalno najvišji organ odločanja v občini, dejansko pa v večini primerov zgolj orodje v rokah župana. Podobno velja tudi za nadzorni odbor.

Zaradi širokih pristojnosti si župani tekom let županovanja lahko brez težav vzpostavijo močno in prepleteno omrežje znotraj občinske uprave in občinskih podjetij.

V Sloveniji za razliko od nekaterih drugih evropskih držav volivci ne morejo sprožiti postopka za razrešitev župana.

Kongres lokalnih in regionalnih oblasti Sveta Evrope, je opozoril na problem neomejenih mandatov županov. Po mnenju komisije bi morali v Sloveniji začeti razpravo o trajanju županskih mandatov, tako da bi se ti omejili na največ dva zaporedna mandata.

V enainpetdesetih (51) občinah je bil na zadnjih volitvah leta 2022 samo en kandidat za župana.

Kongres je opozoril tudi na dejstvo, da je v skladu s slovensko zakonodajo zelo težko razrešiti župana. "Neomejeni županski mandati omejujejo tudi možnosti za mlajše generacije v politiki," je poudaril vodja delegacije.¹

Neomejeno število mandatov in nezmožnost volivcev, da sprožijo postopek razrešitve župana, predstavlja veliko tveganje nepotizma in korupcije.

Omejitev števila zaporednih mandatov župana se kaže kot ena od realnih možnosti za omejitev korupcije in nepotizma ter okrepitev demokracije na lokalnem nivoju.

V danem primeru gre za tehtanje ustavno varovane pravice posameznika voliti in biti izvoljen na eni strani ter delovanja demokracije in splošnih javnih koristi na drugi strani. Razrast nepotizma in korupcije ogroža tako demokracijo kot tudi ustavno pravico biti izvoljen, saj imajo na volitvah županski kandidati z močnim vplivom na lokalno okolje nepošteno prednost.

2. Cilji, načela in pogloblitve rešitve zakona:

Glavni cilj dopolnitve zakona o lokalnih volitvah je zmanjšanje nepotizma in korupcije ter krepitev demokracije posledično tudi s krepitevijo politične moči občinskih svetov in nadzornih odborov.

Zakon temelji na načelu delitve oblasti na nivoju lokalne samouprave, ki ga je mogoče doseči z omejevanjem števila zaporednih mandatov župana in s posledično manjšim političnim vplivom župana na odločanje občinskih in nadzornih svetov.

¹ prt.si/sevomzup

Spremembe zakona predvidevajo omejitev zaporednih mandatov župana na dva mandata. Z omejevanjem števila zaporednih mandatov se močno izboljšujejo tudi možnosti mlajšim generacijam v politiki.

3. Ocena finančnih posledic predloga zakona za državni proračun in druga javna finančna sredstva

Predlog zakona nima finančnih posledic za državni proračun in za druga javnofinančna sredstva.

4. Prikaz ureditve v drugih pravnih sistemih in prilagojenost predlagane ureditve pravu EU:

Portugalska:

Na Portugalskem je pravica do izvolitve za župana omejena na tri zaporedne mandate, skupno torej na 12 let.

Italija:

V Italiji je župan lahko izvoljen dvakrat zapored, to je skupaj 10 let. V izjemnem primeru je lahko izvoljen trikrat zapored v primeru, da se je eden od predhodnih mandatov iztekel predčasno, to je, da je trajal manj kot dve leti, šest mesecev in en dan.

Slovaška:

Na Slovaškem ni omejitve števila zaporednih mandatov župana, imajo pa volivci možnost odpoklica župana na referendumu. Za razpis referendumu je potrebnih 30 % podpisov volivcev.

Poljska:

Na Poljskem ni omejitve števila zaporednih mandatov župana, imajo pa volivci možnost odpoklica župana na referendumu. Za razpis referendumu je potrebnih 10 % podpisov volivcev.

5. Prilagojenost zakona pravu Evropske unije

Predlog zakona ni predmet usklajevanja s pravnim redom Evropske unije.

6. Navedba, kateri predstavniki predlagatelja bodo sodelovali pri delu Državnega zbora in delovnih teles

Boštjan Tavčar, predsednik Piratske stranke Slovenije, in Jasmin Feratović, sekretar Piratske stranke Slovenije.

II. BESEDILO ČLENOV PREDLOGA ZAKONA

PREDLOG ZAKONA O DOPOLNITVI ZAKONA O LOKALNIH VOLITVAH

1. člen

V Zakonu o lokalnih volitvah (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo, 45/08, 83/12, 68/17 in 93/20 – odl. US) se doda nov 103a. člen, ki se glasi:

»Župan se voli za štiri leta in je lahko največ dvakrat zaporedoma izvoljen na to funkcijo.«

PREHODNA IN KONČNA DOLOČBA

2. člen

Na prvih lokalnih volitvah po sprejemu tega zakona, se pri upoštevanju omejitve števila zaporednih mandatov, poleg trenutno aktualnega mandata, upošteva še njemu predhodni mandat.

3. člen

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije

III. OBRAZLOŽITEV

K 1. členu

S prvim členom zakona se omeji število zaporednih mandatov Župana na dva mandata.

K 2. členu

Pri upoštevanju omejitve števila mandatov, se upošteva aktualni mandat, v katerem je bil zakon sprejet in njemu predhodni mandat. Za kandidate, ki so bili v teh dveh mandatih izvoljeni za Župana se tako smatra, da so to funkcijo že opravljali v dveh zaporednih mandatih, zato v skladu s prvim členom tega zakona ne izpolnjujejo pogoja za kandidaturo na lokalnih volitvah za Župana.

K 3. členu

Zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.